

Ненько-Україно!

Українське намисто, дукачі та згарди, або Які прикраси носили наші прабабусі

Намисто – одна з найдавніших жіночих прикрас на території України. Численні назви – монисто, буси, коралі, бісери – свідчить про їх довгу історію та велику роль в культурі нашої країни. Для українок це не просто прикраса, значення намиста глибоко символічне...

Невеликий екскурс в історію прикрас

Традиція носити намисто сформувалася ще багато століть тому, а це означає, що різноманіття цього декоративного елемента одягу надзвичайно велике. Протягом усієї його історії намисто змінювалося за кольором, формою, матеріалом і навіть за способом носіння. Найперші нашійні прикраси були з кісточок овочів, зерен, скойок (двостулкових молюсків), фруктових плодів гарної форми, а вже згодом їх замінили камінні, металеві та скляні намистинки. Ще пізніше намисто почали виготовляти з дорогих природних матеріалів, таких як корали, бурштин, перли, скло, смальта, гранат. Його могли дозволити собі лише заможні міщанські жінки.

Способи носіння і значення намиста

Спосіб носіння намиста теж відрізнявся в різні часи. Перш за все слід зауважити, що для української жінки вийти на вулицю без намиста – все одно, що вийти голою. Чи то свято, чи храм, чи звичайний день за роботою – шию господині прикрашає низка майстерно вироблених намистин. А вже це, насамперед, – оберіг, захист від злих духів і недобрих людей.

За намистом можна було легко визначити соціальний статус жінки. Що більше намистини і що більше разок у нашійній прикрасі, то заможнішою була панянка: найбідніші мали по 2-3 шнурівки коралів, а багаті – 10 чи 15.

Металеві прикраси

Давні варіанти жіночого намиста робилися з латуні. Вони мали вигляд спіральних трубочок, на які були нанизані монети (для заможніших пань) чи хрестики (мали назву «хрестові згарди»). Крім цього, існували такі різновиди металевого намиста:

* салба – нагрудник з тканини, розшитий монетами, на зразок турецьких, татарських та молдовських прикрас. Їх носили на Буковині;

* дукач (личман) – прикраса, що мала вигляд монети з бантом. Спочатку використовували австрійські дукати, проте згодом почали брати російські рублі, але стара назва так і залишилася. Таке намисто носили в Центральній та Східній Україні.

Бурштинове намисто

В околицях Києва, на Волині, у Прикарпатті жінки носили намисто зі «щирого» (тобто справжнього) бурштину, оскільки на цих територіях його видобували. Вважалося, що бурштин приносить здоров'я і покращує колір жіночого обличчя. Великі круглі намистини вирізалися ножом і нанизувалися на довгу нитку. Найчастіше таку масивну низку бурштину носили разом з коралами.

Коралі

Чи не найпоширенішим на всій Україні було коралове намисто. Червоні коралі на тлі української вишиванки – це неймовірна краса і вишуканість. Традиція носити коралі, пройшовши крізь віки, збереглася й донині, а тому цей вид прикрас на шию ми можемо уявити найкраще. Рожеві з сірим чи червоним відтінком намистини однакової форми, але різного розміру нанизувалися на шовковий шнурок у певному порядку: великі всередині, а менші – по краях. Червоне коралове намисто, як вірили наші пращури, було наділене магнічними властивостями: яскраво червоні намистини на жінці означали, що вона здорова, а тьмяні і сіруваті попереджали про хворобу.

Скляні та перляні буси

Кожна дівчина мріяла про «писані пацьорки». Саме так називалось скляне намисто, яке було надзвичайно дорогим, адже розписані вручну намистини привозили із далекі Венеції. Муранське скло і донині не втратило своєї слави та цінності, а майстри надійно зберігають таємницю його виготовлення. Так само дорого коштувало і намисто із перлів, адже мушлі теж привозили із заморських країв. Скляні та перляні прикраси були привілеєм лише найзаможніших панянок.

Намисто з бісеру

Досить популярними серед українських жінок були плетені стрічки з бісеру. Спочатку вони були теж дорогими, адже їх привозили з острова Мурано, але коли Чехія почала масове виробництво бісеру, кожна жінка чи дівчина могла дозволити собі одягнути «цятки» (так намисто з бісеру називали на Буковині).

Ось така історія намиста – невід'ємного елемента українського одягу.

